

**WYMAGANIA EDUKACYJNE
Z JĘZYKA POLSKIEGO
PROGRAM NAUCZANIA: *OBLICZA EPOK*
KLASA I
ZAKRES PODSTAWOWY**

Wymagania edukacyjne zostały podzielone na cztery zakresy, odpowiadające celom kształcenia ujętym w *Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia*:

- Kształcenie literackie i kulturowe
- Kształcenie językowe
- Tworzenie wypowiedzi
- Samokształcenie

Na ocenę dopuszczającą uczeń potrafi:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- ▲ Określić ramy czasowe epok literackich: antyk grecki i rzymski, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie oraz czas powstania najważniejszych ksiąg biblijnych.
- ▲ Objasnić znaczenie nazw epok literackich: antyk grecki i rzymski, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie.
- ▲ Przyporządkować do epoki nazwiska pisarzy wskazanych w *Podstawie programowej* oraz wymienić ich dzieła należące do lektur obowiązkowych.
- ▲ Przyporządkować autorowi tytuły i głównych bohaterów utworów literackich wymienionych w *Podstawie programowej* jako lektury obowiązkowe.
- ▲ Rozpoznać i nazwać konwencję literacką zastosowaną w utworze: realistyczną, mimetyczną, fantastyczną.
- ▲ Odróżnić od siebie tekst liryczny, epicki, dramatyczny.
- ▲ Wskazać podstawowe cechy najważniejszych dla omawianych epok gatunków literackich (w tym gatunków poznanych w szkole podstawowej) takich jak: poemat, psalm, przypowieść, apokalipsa, epos bohaterski, tragedia antyczna, pieśń religijna, lament, żywot świętego, romans, chanson de geste, pieśń, fraszka, tren, tragedia nowożytna, sonet, powieść, pamiętnik, satyra, poemat heroikomiczny.
- ▲ Rozpoznać najważniejsze środki i zabiegi stylistyczne w utworach literackich omawianych epok (w tym środki i zabiegi stylistyczne poznane w szkole podstawowej): epitet, metaforę, porównanie, apostrofę, pytanie retoryczne.
- ▲ Odczytać znaczenie podstawowych symboli i alegorii w tekstach wskazanych w *Podstawie programowej* jako lektury obowiązkowe.
- ▲ Streścić główne wątki utworów epickich i dramatycznych wskazanych w *Podstawie programowej* jako lektury obowiązkowe.
- ▲ Określić tematykę utworów literackich wskazanych w *Podstawie programowej* jako lektury obowiązkowe.
- ▲ Scharakteryzować głównych bohaterów literackich utworów wskazanych w *Podstawie programowej* jako lektury obowiązkowe.
- ▲ Zanalizować utwory wskazane w *Podstawie programowej* jako lektury obowiązkowe, uwzględniając najważniejsze kategorie opisu poznane w szkole podstawowej: podmiot liryczny/adresat liryczny, narrator, świat przedstawiony, fabuła, bohater, akcja, wątek, motyw.

- ♣ Wskazać podstawowe podobieństwo lub różnicę pomiędzy utworami literackimi lub ich fragmentami wskazanymi przez nauczyciela.
- ♣ Wskazać najważniejszą wartość uniwersalną lub narodową w tekście.
- ♣ Odczytać główną myśl tekstu/sens wywodu publicystycznego, retorycznego i naukowego .
- ♣ Wskazać najważniejsze różnice pomiędzy tekstem publicystycznym, retorycznym i naukowym.
- ♣ Wskazać najważniejsze osiągnięcia teatru greckiego.
- ♣ Nazwać najważniejsze prądy umysłowe, filozoficzne i artystyczne omawianych epok oraz wskazać ich najważniejszą cechę.
- ♣ Określić temat/główny problem pozaliterackiego tekstu kultury i jego główne cechy.
- ♣ Wskazać podstawową różnicę pomiędzy dziełem należącym do kultury wysokiej a tekstem kultury popularnej.

Kształcenie językowe:

- ♣ Wskazać działy nauki o języku.
- ♣ Wskazać w tekście różne typy zdań złożonych.
- ♣ Wskazać zdania złożone służące argumentacji.
- ♣ Wskazać zdania zawierające inwersję.
- ♣ Posługiwać się pojęciami, argument, kontrargument, styl, stylizacja, archaizm.
- ♣ Wskazać teksty zawierające stylizację językową.
- ♣ Nazwać podstawowe rodzaje stylizacji językowej: stylizację biblijną, mitologiczną, archaizację.
- ♣ Wskazać przykłady mody językowej.
- ♣ Wskazać przykłady zapożyczeń w tekstach omawianych epok literackich: średniowiecza, renesansu, baroku, oświecenia).
- ♣ Rozpoznać podstawowe biblizmy i mitologizmy pojawiające się w tekstach ujętych w *Podstawie programowej* jako lektury obowiązkowe.
- ♣ Wskazać w tekście słownictwo o charakterze wartościującym.
- ♣ Wskazać typy znaków.
- ♣ Wskazać nadawcę, odbiorcę i komunikat jako trzy najważniejsze elementy aktu komunikacji językowej.
- ♣ Odróżnić od siebie teksty pełniące funkcję informatywną/poznawczą, impresywną, ekspresywną i poetycką.
- ♣ Wskazać synonimy, antonimy i homonimy.
- ♣ Posługiwać się na ogół poprawną odmianą polszczyzny literackiej.
- ♣ Rozpoznać różne odmiany polszczyzny: język oficjalny, pisany, mówiony, potoczny, gwarowy.
- ♣ Posługiwać się kryteriami: prawda – fałsz w odniesieniu do wypowiedzi.
- ♣ Wskazać najważniejsze cechy komunikacji internetowej.
- ♣ Na ogół stosować zasady ortografii i interpunkcji wskazane w *Podstawie programowej*.

Tworzenie wypowiedzi:

- ♣ Wypowiadać się w mowie i w piśmie na zadany temat, w sposób świadczący o co najmniej częściowym zrozumieniu tematu.
- ♣ Sformułować tezę i na ogół adekwatne do niej argumenty.
- ♣ Zbudować prostą wypowiedź o charakterze perswazyjnym.
- ♣ Podjąć próbę skomponowania wypowiedzi, w tym również wypowiedzi retorycznej, składającej się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia lub tezy, argumentacji i wniosku.
- ♣ Zastosować wybrane środki retoryczne w wypowiedzi ustnej lub pisemnej.

- ⤴ Odróżnić dyskusję od sporu lub kłótni.
- ⤴ Dostrzec perswazję w tekstach reklamowych.
- ⤴ Krótko i w miarę poprawnie uzasadnić własne zdanie.
- ⤴ Podjąć próbę polemiki z poglądami innych uczestników dyskusji.
- ⤴ Dostrzec jaskrawe przykłady agresji w języku i zareagować na nie.
- ⤴ Formułować wypowiedzi na ogół zgodne z normami: pytanie, odpowiedź, krótki komentarz.
- ⤴ Na ogół poprawnie redagować informacje.
- ⤴ Stworzyć na ogół spójne formy wypowiedzi: notatkę, definicję, hasło encyklopedyczne.
- ⤴ Stworzyć na ogół spójny plan wypowiedzi.
- ⤴ Odwołać się do własnego doświadczenia/przykładu znanego z życia w wypowiedzi o charakterze retorycznym.
- ⤴ Odnieść się w wypowiedzi do tekstów literackich, w tym tekstów poznanych w szkole podstawowej.
- ⤴ Posługiwać się komunikatywnym językiem w mowie i w piśmie.

Samokształcenie:

- ⤴ Posługiwać się słownikami ogólnymi języka polskiego.
- ⤴ Korzystać z multimedialnych źródeł informacji.
- ⤴ Gromadzić materiały na dany temat.
- ⤴ Wybrać podstawowe teksty literackie służące realizacji zadanego tematu, posługując się wybranym źródłem informacji.
- ⤴ Podjąć próbę znalezienia literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu.

Na ocenę dostateczną uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, a ponadto:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- ⤴ Wskazać podstawy periodyzacji literatury: antyk grecki i rzymski, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie.
- ⤴ Wskazać główną cechę konwencji literackiej zastosowanej w utworze: realistyczna, mimetyczna, fantastyczna.
- ⤴ Wskazać podstawowe różnice pomiędzy tekstem lirycznym, epickim i dramatycznym.
- ⤴ Podać najważniejsze cechy rodzajowe tekstów lirycznych, epickich, dramatycznych oraz synkretycznych.
- ⤴ Wskazać podstawowe cechy wszystkich omawianych gatunków literackich.
- ⤴ Rozpoznać najważniejsze środki i zabiegi stylistyczne w utworach literackich omawianych epok (w tym środki i zabiegi stylistyczne poznane w szkole podstawowej): oksymoron, antytezę.
- ⤴ Odczytać znaczenie podstawowych symboli, konwencji w omawianych dziełach literackich.
- ⤴ Rozpoznać ironię w tekście.
- ⤴ Dostrzec relacje Bóg– świat– człowiek, odwołując się do omówionych utworów literackich.
- ⤴ Określić tematykę wszystkich omawianych utworów literackich wskazanych w *Podstawie programowej* jako lektury obowiązkowe.
- ⤴ Scharakteryzować wzorce osobowe oraz postawy bohaterów reprezentatywne dla epoki, odwołując się do omówionych utworów literackich.
- ⤴ Opisać motywy i tematy literackie, odwołując się do omówionych tekstów kultury.
- ⤴ Porównać wizerunki bohaterów literackich wskazanych w *Podstawie programowej* jako lektury obowiązkowe.

- ▲ Powiązać fakty literackie z istotnymi wydarzeniami historycznymi związanymi z antykiem greckim i rzymskim, średniowieczem, renesansem, barokiem, oświeceniem.
- ▲ Wskazać najważniejsze wartości uniwersalne lub narodowe w tekście.
- ▲ Objąć związki między literaturą a publicystyką oraz literaturą a retoryką.
- ▲ Hierarchizować informacje w tekstach publicystycznych, retorycznych i naukowych.
- ▲ Sformułować tezę tekstu bądź fragmentu tekstu i wskazać najważniejsze argumenty wywodu publicystycznego, retorycznego i naukowego.
- ▲ Wskazać najważniejsze cechy poznanych gatunków publicystycznych, retorycznych i naukowych.
- ▲ Określić funkcję środków językowych w tekście retorycznym.
- ▲ Wyjaśnić istotę *katharsis*.
- ▲ Wskazać najważniejsze cechy prądów umysłowych, filozoficznych i artystycznych omawianych epok.
- ▲ Wykorzystać podstawowe konteksty do analizy i interpretacji utworów literackich.
- ▲ Rozpoznać cechy charakterystyczne sztuki antycznej, romańskiej, gotyckiej, renesansowej, barokowej, klasycystycznej, sentymentalnej.
- ▲ Odczytać nawiązanie kulturowe w omawianych utworach z literatury współczesnej.
- ▲ Wskazać podstawowe różnice pomiędzy dziełem należącym do kultury wysokiej a tekstem kultury popularnej.

Kształcenie językowe:

- ▲ Wykorzystać podstawową wiedzę z nauki o języku do analizy tekstów literackich.
- ▲ Wskazać zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych.
- ▲ Wskazać różne rodzaje zdań złożonych służące argumentacji.
- ▲ Określić podstawową funkcję inwersji.
- ▲ Nazwać różne rodzaje stylizacji językowej: środowiskowa, dialektyzacja, kolokwializacja.
- ▲ Określić podstawową funkcję stylizacji językowej.
- ▲ Podać przykłady mody językowej.
- ▲ Omówić przykłady zapożyczeń w tekstach omawianych epok literackich: średniowiecza, renesansu, baroku, oświecenia.
- ▲ Podać genezę i objaśnić znaczenie biblizmów i frazeologizmów pojawiających się w tekstach ujętych w *Podstawie programowej* jako lektury obowiązkowe.
- ▲ Wskazać w tekstach staropolskich wskazanym w *Podstawie programowej* jako lektury obowiązkowe archaizmy fonetyczne, leksykalne i składniowe.
- ▲ Odróżnić słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym.
- ▲ Omówić różne typy znaków.
- ▲ Omówić specyfikę języka jako systemu znaków.
- ▲ Wymienić wszystkie elementy aktu komunikacji językowej.
- ▲ Wskazać w tekście przykłady różnych funkcji językowych: informatywnej/poznawczej, impresywnej, ekspresywnej, poetyckiej, fatycznej i określić funkcję dominującą.
- ▲ Wyjaśnić istotę synonimów, antonimów i homonimów.
- ▲ Wskazać podstawowe różnice pomiędzy różnymi odmianami polszczyzny.
- ▲ Posługiwać się poprawną odmianą polszczyzny literackiej (możliwe sporadyczne błędy językowe).
- ▲ Stosować kryteria: poprawność – niepoprawność.
- ▲ Wskazać różne cechy komunikacji internetowej.
- ▲ Stosować zasady ortografii i interpunkcji wskazane w *Podstawie programowej*.

Tworzenie wypowiedzi:

- ▲ Wypowiadać się w mowie i w piśmie na zadany temat, w sposób świadczący o zrozumieniu tematu.
- ▲ Sformułować tezę i adekwatne do niej argumenty.
- ▲ Zbudować wypowiedź o charakterze perswazyjnym.
- ▲ Odróżnić argumenty merytoryczne od argumentów pozamerytorycznych.
- ▲ Wykorzystać w funkcji argumentacyjnej teksty literackie, w tym teksty poznane w szkole podstawowej.
- ▲ Oddzielić informacje od opinii.
- ▲ Wskazać przyczyny i skutki.
- ▲ Sformułować wniosek interpretacyjny oparty na samodzielnej analizie tekstu.
- ▲ Posługiwać się cytatami w funkcji argumentacyjnej.
- ▲ Skomponować wypowiedź, w tym również wypowiedź retoryczną, składającą się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia lub tezy, argumentacji i wniosku.
- ▲ Stosować w wypowiedzi podstawowe środki retoryczne np.: pytania retoryczne, wyliczenia, powtórzenia, apostrofy.
- ▲ Wskazać zasadnicze różnice pomiędzy dyskusją, sporem i kłótnią.
- ▲ Omówić perswazję w tekstach reklamowych.
- ▲ Krótko, ale poprawnie, uzasadnić własne zdanie.
- ▲ Podjąć polemikę z poglądami innych uczestników dyskusji.
- ▲ Dostrzec przykłady agresji w języku i adekwatnie zareagować na nie.
- ▲ Formułować wypowiedzi zgodne z normami: pytanie, odpowiedź, krótki komentarz, referat.
- ▲ Poprawnie formułować pytania, odpowiedzi, redagować informacje.
- ▲ Stworzyć spójne formy wypowiedzi: notatkę syntetyzującą, definicję, hasło encyklopedyczne.
- ▲ Ułożyć szkicowy plan kompozycyjny oraz przygotować na jego podstawie wypowiedź ustną bądź pisemną.
- ▲ Stworzyć plan dekompozycyjny tekstu o charakterze argumentacyjnym.
- ▲ Rozpoznać relacje kompozycyjne między poszczególnymi fragmentami (akapitami) tekstu.
- ▲ Posługiwać się poprawną polszczyzną w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii, składni.

Samokształcenie:

- ▲ Posługiwać się słownikami specjalistycznymi np.: etymologicznym, frazeologicznym.
- ▲ Wyszukać podstawowe pozycje z literatury przedmiotu służące realizacji zadanego tematu.
- ▲ Selekcjonować materiały na dany temat.
- ▲ Wybrać różnorodne teksty literackie służące realizacji zadanego tematu, posługując się wybranym źródłem informacji.
- ▲ Znaleźć literaturę przedmiotu służącą realizacji zadanego tematu.

Na ocenę dobrą uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, a ponadto:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- ▲ Wymienić głównych twórców kultury (nauki, sztuki, filozofii) i ich dzieła w omawianych epokach: starożytności, średniowieczu, renesansie, baroku,

oświeceniu).

- ▲ Wskazać cechy konwencji literackiej zastosowanej w utworze: realistycznej, mimetycznej, fantastycznej.
- ▲ Wskazać cechy gatunkowe tekstu.
- ▲ Rozpoznać i nazwać środki i zabiegi stylistyczne w utworach literackich omawianych epok: anaforę, epiforę i określić ich funkcję w tekście.
- ▲ Rozpoznać charakterystyczne cechy stylu i języka tekstu.
- ▲ Określić funkcję symbolu i alegorii w tekście.
- ▲ Rozpoznać autoironię w tekście.
- ▲ Objaśnić mechanizmy powstawania wypowiedzi ironicznej.
- ▲ Określić funkcje środków artystycznych zastosowanych w tekście.
- ▲ Scharakteryzować relacje Bóg– świat– człowiek, odwołując się do omówionych utworów literackich.
- ▲ Porównać kreacje bohaterów oraz wizję świata i człowieka w utworach omawianych epok, odwołując się do utworów literackich wskazanych w *Podstawie programowej* jako utwory obowiązkowe.
- ▲ Ocenić postawy bohaterów literackich.
- ▲ Wskazać dominantę kompozycyjną i stylistyczną oraz dokonać analizy utworu literackiego typowego dla epoki i autora.
- ▲ Rozpoznać i określić typ nadawcy i typ adresata tekstu.
- ▲ Zinterpretować charakterystyczne motywy i toposy, odwołując się do omówionych utworów wskazanych w *Podstawie programowej* jako utwory obowiązkowe.
- ▲ Wskazać związki literatury z wydarzeniami historycznymi, kulturą i sztuką oraz filozofią omawianych epok.
- ▲ Wskazać nawiązania do światopoglądu i estetyki epok wcześniejszych oraz objaśnić przyczynę ich występowania w późniejszych epokach.
- ▲ Wskazać różne realizacje dydaktycznej funkcji literatury, odwołując się do poznanych tekstów.
- ▲ Omówić najważniejsze wartości uniwersalne lub narodowe w tekście.
- ▲ Przetwarzać informacje w tekstach publicystycznych, retorycznych i naukowych.
- ▲ Omówić argumentację wywodu publicystycznego, retorycznego i naukowego.
- ▲ Odróżnić retorykę od erystyki.
- ▲ Wskazać różnorodne cechy poznanych gatunków publicystycznych, retorycznych i naukowych.
- ▲ Określić rolę *katharsis* w kształtowaniu odbioru dzieła.
- ▲ Wyjaśnić najważniejsze założenia prądów umysłowych, filozoficznych i artystycznych omawianych epok.
- ▲ Omówić cechy charakterystyczne sztuki antycznej, romańskiej, gotyckiej, renesansowej, barokowej, klasycystycznej, sentymentalnej.

Kształcenie językowe:

- ▲ Wykorzystać szeroką wiedzę z nauki o języku do analizy tekstów literackich.
- ▲ Wyjaśnić funkcje zdań wielokrotnie złożonych.
- ▲ Wykorzystać w wypowiedzi ustnej lub pisemnej różne rodzaje zdań złożonych służących argumentacji.
- ▲ Określić różne funkcje inwersji.
- ▲ Wskazać cechy reprezentatywne dla stylu omawianych epok
- ▲ Wyjaśnić znaczenie różnych rodzajów stylizacji językowej w tekście.
- ▲ Wskazać zabiegi językowe służące stylizacji.
- ▲ Podać źródła mody językowej.

- ▲ Omówić przykłady różnych rodzajów zapożyczeń w tekstach omawianych epok literackich: średniowiecza, renesansu, baroku, oświecenia.
- ▲ Podać genezę i objaśnić znaczenie biblizmów i frazeologizmów pojawiających się w różnych tekstach.
- ▲ Omówić w tekstach staropolskich wskazanym w *Podstawie programowej* jako lektury obowiązkowe archaizmy fonetyczne, leksykalne i składniowe.
- ▲ Określić funkcję słownictwa neutralnego i słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym w tekście.
- ▲ Omówić funkcję różnych typów znaków.
- ▲ Przyporządkować charakterystyczne środki językowe poszczególnym funkcjom językowym.
- ▲ Wyjaśnić zjawisko homonimii i polisemii.
- ▲ Posługiwać się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej.
- ▲ Posługiwać się poprawną odmianą polszczyzny literackiej (możliwe drobne usterki językowe).
- ▲ Wskazać stereotypy językowe.
- ▲ Oceniać przykłady komunikacji internetowej.
- ▲ Stosować zasady interpunkcji wynikające z budowy wypowiedzeń.

Tworzenie wypowiedzi:

- ▲ Sformułować hipotezę badawczą w odniesieniu do tematu.
- ▲ Udowodnić tezę za pomocą różnorodnych argumentów.
- ▲ Zająć i uzasadnić stanowisko w dyskusji z odwołaniem się do utworu, cytatu, kontekstu lub wiedzy o epoce.
- ▲ Selekcjonować materiał, przywoływać tylko informacje istotne z punktu widzenia tematu.
- ▲ Ocenić trafność argumentów.
- ▲ Podsumować rozważania, uogólnić wnioski wynikające z analizy i interpretacji tekstu.
- ▲ Łączyć akapity, używając wskaźników zespolenia.
- ▲ Posługiwać się terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką oraz językoznawczą.
- ▲ Stosować w wypowiedzi różnorodne środki retoryczne np.: paralelizmy składniowe, hiperbole.
- ▲ Ocenić perswazję w tekstach reklamowych.
- ▲ Poprawnie uzasadnić własne zdanie.
- ▲ Posługiwać się stylem stosownym do sytuacji komunikacyjnej.
- ▲ Przestrzegać zasad etykiety językowej podczas rozmowy, dyskusji, negocjacji.
- ▲ Omówić przykłady agresji w języku.
- ▲ Poprawnie formułować uzasadnienia i komentarze.
- ▲ Stworzyć spójne formy wypowiedzi: szkic krytyczny, szkic interpretacyjny.
- ▲ Ułożyć pełny plan kompozycyjny oraz przygotować na jego podstawie wypowiedź ustną bądź pisemną.
- ▲ Stworzyć pełny plan dekompozycyjny tekstu o charakterze argumentacyjnym.
- ▲ Omówić relacje kompozycyjne między poszczególnymi fragmentami (akapitami) tekstu.
- ▲ Posługiwać się w pełni poprawną polszczyzną w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii, składni.

Samokształcenie:

- ▲ Sporządzić na ogół poprawny opis bibliograficzny książki i artykułu oraz zapisów

elektronicznych.

- ⤴ Posługiwać się słownikami specjalistycznymi np.: słownikiem skrótów, słownikiem gwar.
- ⤴ Wyszukać różnorodne pozycje z literatury przedmiotu służące realizacji zadanego tematu.
- ⤴ Korzystać z różnorodnych źródeł informacji i dokonywać ich wyboru pod względem poprawności rzeczowej.
- ⤴ Prezentować własne zainteresowania.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, a ponadto:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- ⤴ Wskazać i omówić różnorodne czynniki wpływające na periodyzację literatury i podział na epoki: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie.
- ⤴ Omówić cechy konwencji literackiej zastosowanej w utworze: realistycznej, mimetycznej, fantastycznej.
- ⤴ Omówić cechy gatunkowe i przemiany gatunkowe omawianych tekstów.
- ⤴ Wskazać i opisać charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach literackich omawianych epok.
- ⤴ Rozpoznać nawiązania do poetyki wcześniejszych epok w literaturze współczesnej.
- ⤴ Rozpoznać i odczytać przenośne znaczenia dzieła: metaforyczne, symboliczne, alegoryczne, paraboliczne.
- ⤴ Zinterpretować autoironię i ironię w tekście.
- ⤴ Rozpoznać groteskę w tekście.
- ⤴ Dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła literackiego, posługując się biegle terminologią historyczno– i teoretycznoliteracką.
- ⤴ Porównać sposoby realizacji tego samego motywu (toposu) w dwóch tekstach literackich.
- ⤴ Zinterpretować dzieło literackie w samodzielnie dobranym kontekście np.: filozoficznym, historycznym, historycznoliterackim, kulturowym.
- ⤴ Wskazać elementy parodii, pastiszu i trawestacji w dziełach literackich oraz określić ich funkcje.
- ⤴ Określić rolę wartości uniwersalnych lub narodowych w tekście oraz ich związek z problematyką utworu.
- ⤴ Oceniać wartość merytoryczną informacji w tekstach publicystycznych, retorycznych i naukowych.
- ⤴ Odróżnić prawdę od fałszu i szczerą od kłamstwa w wypowiedzi publicystycznej i retorycznej.
- ⤴ Ocenić argumentację wywodu publicystycznego, retorycznego i naukowego.
- ⤴ Zanalizować okres retoryczny jako zamkniętą całość myślowo–stylistyczną.
- ⤴ Określa wpływ starożytnego teatru greckiego na teatr szekspirowski.
- ⤴ Wykorzystać analizowane teksty naukowe (krytyczno– i teoretycznoliterackie) i filozoficzne jako kontekst interpretacyjny dla utworów literackich.
- ⤴ Dostrzec zależności między tekstem literackim a innymi tekstami kultury.
- ⤴ Dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła sztuki ze wskazaniem funkcji środków wyrazu specyficznych dla danej dziedziny sztuki.
- ⤴ Ocenić tekst kultury i odróżnić arcydzieło od kiczu.

Kształcenie językowe:

- ⤴ Wykorzystać szeroką wiedzę z nauki o języku do tworzenia własnych wypowiedzi.

- ⤴ Sprawnie posługiwać się zdaniami wielokrotnie złożonych w wypowiedziach ustnych i pisemnych.
- ⤴ Wykorzystać różne rodzaje zdań złożonych dla wzmocnienia argumentacji.
- ⤴ Stosować różny szyk wyrazów w zdaniu.
- ⤴ Rozróżnić style funkcjonalne.
- ⤴ Stworzyć tekst mówiony lub pisany zawierający elementy stylizacji językowej.
- ⤴ Wskazać zagrożenia wpływające z mody językowej.
- ⤴ Ocenić funkcjonalność różnych rodzajów zapożyczeń w tekstach omawianych epok literackich: średniowiecza, renesansu, baroku, oświecenia.
- ⤴ Omówić budowę biblizmów i frazeologizmów pojawiających się w różnych tekstach.
- ⤴ Omówić cechy reprezentatywne dla stylu omawianych epok.
- ⤴ Wskazać różne funkcje stylizacji.
- ⤴ Wykorzystać w tekście mówionym lub pisany słownictwo o różnym zabarwieniu stylistycznym i emocjonalnym.
- ⤴ Przeporządkować charakterystyczne środki językowe poszczególnym funkcjom językowym.
- ⤴ Posługiwać się poprawną odmianą polszczyzny literackiej.
- ⤴ Stosować zasady etyki wypowiedzi.
- ⤴ Scharakteryzować podstawowe chwytów erystyczne.
- ⤴ Odróżnić od siebie wypowiedź perswazyjną i manipulacyjną.
- ⤴ Stosować zasady etykiety językowej.
- ⤴ Wskazać różne funkcje stereotypów językowych
- ⤴ Dbać o poprawność językową w komunikacji internetowej.

Tworzenie wypowiedzi:

- ⤴ Hierarchizować materiał, przywoływać informacje w porządku logicznym.
- ⤴ Podporządkować kompozycję wypowiedzi własnemu zamysłowi interpretacyjnemu.
- ⤴ Polemizować z argumentami innych uczestników dyskusji.
- ⤴ Szeroko uzasadnić własne zdanie.
- ⤴ Posługiwać się bogatą terminologią (unikając pseudonaukowości).
- ⤴ Funkcjonalnie wykorzystywać pozawerbalne środki komunikacji: mowę ciała, intonację, ton głosu w wypowiedzi ustnej.
- ⤴ Ocenić wpływ środków retorycznych na odbiorcę.
- ⤴ Rozpoznać elementy erystyki w dyskusji.
- ⤴ Ocenić etyczny wymiar perswazji w tekstach reklamowych.
- ⤴ Tworzyć teksty użytkowe.
- ⤴ Posługiwać się stylem stosownym do sytuacji i o wyraźnych cechach indywidualnych.
- ⤴ Skutecznie unikać szablonów i schematów językowych.
- ⤴ Posługiwać się bogatym słownictwem i urozmaiconą składnią.

Samokształcenie:

- ⤴ Sporządzić bibliografię podmiotową i przedmiotową.
- ⤴ Samodzielnie wybierać z tekstu cytaty i stosować je w różnorodnych wypowiedziach.
- ⤴ Doskonalić pozajęzykowe środki komunikacji i stosować je w praktyce.
- ⤴ Gromadzić i porządkować materiały z różnych źródeł dotyczące języka, literatury, filmu i innych dziedzin sztuki oraz oceniać je pod względem poprawności rzeczowej.

Na ocenę celującą uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- ⤴ Zhierarchizować i ocenić różnorodne czynniki wpływające na periodyzację literatury.

- ▲ Porównać i ocenić konwencje literackie zastosowane w utworze: realistyczną, mimetyczną, fantastyczną.
- ▲ Omówić przyczyny i skutki przemian gatunkowych omawianych tekstów.
- ▲ Funkcjonalnie i szeroko opisać charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach literackich średniowiecza, renesansu, baroku, oświecenia.
- ▲ Rozpoznać nawiązania do poetyki renesansu, baroku i oświecenia w literaturze współczesnej.
- ▲ Funkcjonalnie odczytać różnorodne reinterpretacje toposów i symboli literatury wcześniejszych epok występujące w tekstach kultury współczesnej.
- ▲ Wyjaśnić mechanizmy groteski w tekście.
- ▲ Dokonać bezbłędnej i spójnej analizy, posługując się terminologią historyczno–i teoretycznoliteracką.
- ▲ Rozpoznawać i właściwie interpretować nawiązania intertekstualne w utworach literackich różnych epok.
- ▲ Rozpoznać nawiązania do idei epok wcześniejszych w literaturze współczesnej.
- ▲ Zinterpretować dzieło literackie z uwzględnieniem różnorodnych kontekstów interpretacyjnych.
- ▲ Świadomie budować własny system wartości w oparciu o wartości uniwersalne i narodowe obecne w utworach literackich.
- ▲ Funkcjonalnie wykorzystywać teksty naukowe i filozoficzne w interpretacji utworów literackich i tekstów kultury.
- ▲ Funkcjonalnie wykorzystywać wybraną metodologię w pracy z tekstem kultury.
- ▲ Wykorzystywać wiedzę z estetyki danej epoki w formułowaniu tekstów wartościujących.

Kształcenie językowe:

- ▲ Świadomie wykorzystywać znajomość nauki o języku, w tym składni, do budowania dłuższych wypowiedzi o charakterze retorycznym.
- ▲ Stosować style funkcjonalne w wypowiedzi ustnej lub pisemnej.
- ▲ Przekształcać tekst, nadając mu cechy określonego stylu.
- ▲ Omówić różne funkcje stylizacji w tym również w tekstach literatury współczesnej.
- ▲ Przyporządkować różnorodne środki językowe poszczególnym funkcjom językowym.
- ▲ Scharakteryzować różne chwytów erystyczne.
- ▲ Stosować zasady etykiety językowej dostosowane do sytuacji komunikacyjnej.
- ▲ Wskazać nieetyczne zabiegi językowe służące manipulacji.
- ▲ Funkcjonalnie odczytać zabawy językowe i gry z konwencją.
- ▲ Wskazać funkcję zamierzonego błędu językowego lub ortograficznego w tekście literackim.

Tworzenie wypowiedzi:

- ▲ Komponować oryginalną, spójną i w pełni konsekwentną strukturalnie wypowiedź, stosując wyróżniki segmentacji tekstu (motta, tytuły).
- ▲ Funkcjonalnie wykorzystywać różnorodne pozawerbalne środki komunikacji: mowę ciała, intonację, ton głosu w wypowiedzi ustnej.
- ▲ Modyfikować własną wypowiedź, uwzględniając jej oddziaływanie na odbiorcę.
- ▲ Omówić elementy erystyki w dyskusji.
- ▲ Dokonywać autokorekty w oparciu o różne słowniki oraz poradniki językowe.
- ▲ Tworzyć różnorodne teksty użytkowe.
- ▲ Funkcjonalnie posługiwać się różnorodnymi związkami frazeologicznymi.
- ▲ Weryfikować własne decyzje poprawnościowe.

- ⌘ Wykorzystywać wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonywać jego korekty.

Samokształcenie:

- ⌘ Samodzielnie selekcjonować, wartościować i oceniać materiały z różnych źródeł dotyczące języka, literatury, filozofii, filmu i innych dziedzin sztuki, uwzględniając ich poprawność rzeczową i atrakcyjność.
- ⌘ Umiejętnie stosować przypisy.
- ⌘ Samodzielnie przygotować i popularyzować różnorodne projekty ukazujące własne zainteresowania i osiągnięcia.